

NOTAT

Til: Klima- og miljødepartementet

Fra: Odd Gunnar Skagestad

SKAGESTAD MARINE & POLAR CONSULT,

Høringsuttalelse:

Perspektiver på en eventuell klimalov – Invitasjon til innspill,

ref. www.kld.dep.no/kld-hoering-klimalov

Bakgrunn

I Klima- og miljødepartementets (KLDs) høringsnotat av 3. november 2014 ble respondentene bedt om å strukturere sine innspill rundt følgende spørsmålsstillinger:

1. Vil en klimarammelov gi merverdi i norsk sammenheng?
2. Er det behov for mer rapportering og formidling av informasjon i Norge om klimagassutslipp og effekter av tiltak?
3. Vil et uavhengig klimaråd være et hensiktsmessig nytt tilskudd til norsk klimapolitikk? Hvilken rolle bør det i så fall fylle?

Nedenstående betraktninger er følgelig strukturert med utgangspunkt i ovennevnte tre punkter.

I tillegg er det grunn til å stille visse spørsmål ved validiteten av de premissene som ligger til grunn for hele denne eksersisen, se nedenstående avsnitt «**Supplerende bemerkninger**».

Vil en klimarammelov gi merverdi i norsk sammenheng?

Hovedspørsmålet her er om en overordnet rammepreget klimalov vil gi merverdi i en norsk kontekst gitt Norges eksisterende lovverk og virkemiddelbruk. Svaret på dette spørsmålet er

langt på vei gitt i selve høringsnotatet, som fastslår (s.1) at «Norge har et godt regelverk uten vesentlige mangler», og som gir en omfattende redegjørelse (spesielt s.7-9) for eksisterende lovverk og virkemiddelbruk på dette området. Notatets komparative omtale (Danmark, Finland, Storbritannia) viser videre at erfaringene fra land som har innført slike lover, ikke er særlig overførbare til norske forhold. I samme retning veier også notatets påpekning av at «I norsk forvaltningsrett har man vært tilbakeholden med på bruke lovsformen der det ikke i seg selv fremstår som rettslig nødvendig».

Den konklusjonen som man kan trekke ut av høringsnotatet – og som også undertegnede slutter seg til – er således at en klimarammelov **ikke** vil gi noen merverdi i norsk sammenheng.

Det spørsmålet som i forlengelsen av dette burde melde seg – men som **ikke** er stilt i høringsnotatet – er hvorvidt en eventuell klimarammelov tvertom kan tenkes å gi en **negativ** «merverdi», se nedenstående avsnitt «**Supplerende bemerkninger**».

Er det behov for mer rapportering og formidling av informasjon i Norge om klimautslipp og effekter av tiltak?

Slik dette spørsmålet er stilt, går det *utelukkende* på *kvantiteten* av rapportering og informasjonsformidling. Hensett til at antallet informasjonsmedarbeidere og kommunikasjonsrådgivere i sentralforvaltningen er blitt femdoblet gjennom den siste 25-årsperioden, består det et vel begrunnet inntrykk av at norske myndigheter på adekvat vis ivaretar de forventninger som landets innbyggere måtte ha med hensyn til *volumet* av informasjon om de virksomhetene som våre øvrigheter bedriver – også når det mer spesifikt gjelder «klimautslipp og effekter av tiltak».

Svaret på spørsmålet er således nei. Det er ikke på dette planet at problemet ligger: Behovet gjelder **ikke kvantiteten**, men **kvaliteten** av den rapportering og informasjonsformidling som foregår.

Og med kvaliteten siktes det her i første rekke til forståelsen av (herunder det vitenskapelige grunnlaget for) de spørsmålene som klimapolitikken er basert på, og dermed til validiteten av de premissene inkl. det faglige grunnlaget som de klimapolitiske tiltakene bygger på.

Av dette følger det også som en konklusjon at det utvilsomt er behov for mer rapportering og informasjonsformidling – men da vel å merke av annen substans enn hva tilfellet er i dag (se nedenstående avsnitt «*Supplerende bemerkninger*»).

Vil et uavhengig klimaråd være et hensiktsmessig nytt tilskudd til norsk klimapolitikk)? Hvilken rolle bør det i så fall fyller?

I utgangspunktet – og på prinsipielt grunnlag – er det grunn til å stille seg ambivalent til verdien av offentlig institusjonalisering av politisk rådgivning. Selv om slike tiltak iallfall tilsynelatende kan være basert på de beste hensikter (så som inkludering av «stake-holdere» i demokratiske prosesser), viser tilnærmet alle sosialpsykologiske studier at slike organer lett utarter seg til arenaer for ensretting og konformitetspress, hvor lederens overordnede ambisjoner om enstemmige tilrådninger – uten dissenser, mindretallsmerknader eller kampvoteringer – vil veie tungt. Mer konkret: Etablering av slike rådgivende organer vil gjerne være et grep som ofte vil kunne ha som hensikt og/eller konsekvens sementering av myndighetsautoriserte holdninger og «kunnskap».

Dersom et slikt råd skal kunne ha noen verdi, bør det være uavhengig ikke bare i navnet men i gavnet, og ha som fremste formål å formidle kritiske synspunkter på «oppleste og vedtatte» oppfatninger, herunder ikke minst å formidle «motekspertise».

Spørsmålet er så om våre myndigheter (les i første rekke KLD) virkelig ønsker seg et slikt råd som ikke er dominert av klakkører, men hvor motekspertisen kan komme til orde? Og ikke bare om de ønsker, men våger de det? Å opprette et slikt «uavhengig klimaråd» med et mandat og med en sammensetning som vil gjøre dette mulig, vil kreve en god porsjon politisk mot.

Supplerende bemerkninger

På det overordnede plan må det bemerkes at KLDs høringsnotat (og hele denne eksersisen som det foreliggende notatet er et innspill til) er basert på de antagelser om klimaet – inkl. forestillingene om en «skadelig og menneskeskapt global oppvarming» samt om den rolle som kulldioksyd (CO₂) angivelig spiller i så måte – antagelser som også er nedfelt i Meld. St. 21 (2011-2012). Dette innebærer at innspill til notatet vanskelig kan gis uten at man samtidig

et stykke på vei godtar de premisser som ligger til grunn for de spørsmålene som notatet stiller. Når så er sagt, er dette ellers et greit og ryddig notat som reiser en rekke spørsmål som fortjener å vurderes seriøst – hvilket også er forsøkt gjort i de foregående avsnittene i det foreliggende notat.

KLD ber således ikke publikum om å stille prinsipielle eller kritiske spørsmål ved validiteten av premissene – dvs. behovet for å adressere den angivelige klimatrusele som ble beskrevet i Meld. St. 21 (2011-2012) og som har ligget til grunn for de «klimaforlik» som stortingspartiene har inngått.

Sakens alvor tilsier imidlertid at dette må gjøres. At forestillingene om ovennevnte «klimatrusele» er feilaktige, fremgår av den overveldende nyere vitenskapelige dokumentasjon som er fremlagt for FNs Klimapanel (IPCC),¹ og som spesielt er gjennomgått og kvalitetssikret av den uavhengige miljøorganisasjonen NIPCC (Nongovernmental International Panel on Climate Change).²

Når det gjelder premissgrunnlaget for den aktuelle saken, skal følgende påpekes:

Grunnlaget for det første «klimaforliket» i 2008 var Stortingsmelding nr.34 (2006-2007), som inneholdt flere feilaktige og/eller misvisende opplysninger, bl.a. om forholdet mellom oppvarming og naturlige klimasvingninger i siste halvdel av 1900-tallet samt om forholdet mellom havnivåstigningen langs Norskekysten og stigningen i det globale havnivågjennomsnitt. Videre fremla regjeringen i 2012 en ny melding (nr.33) om klimatilpasning i Norge. Her brukte Miljøverndepartementet (MD) beregninger fra Bjerknæssenteret om havnivåstigning langs Norskekysten, som Bjerknæssenteret selv har opplyst at er gale – dette istedenfor å benytte Kartverkets oppdaterte og mer edruelige kart.

Pr. i dag vet vi selvsagt ikke med sikkerhet at en eventuell klimarammelov vil være basert på denne type eller lignende selektiv bruk av et feilaktig eller systematisk alarmistisk data- og analysegrunnlag. Erfaringene tilsier imidlertid at faren er tilstede for at en klimalov fører til en sementering av en politikk som bygger på feilinformasjon.

En lov som bygger på gale forutsetninger har liten verdi, kan være vanskelig å reversere, og kan potensielt ha store skadevirkninger.

¹ Se spesielt IPCCs 5. synteserapport av 3. november 2014; http://www.ipcc.ch/pdf/assessment-report/ar5/SYR_AR5_LONGERREPORT.pdf.

² For oversikt over NIPCCs rapporter, se <http://www.nipccreport.org/reports/reports.html>.

Det er en utbredt oppfatning at norsk klimapolitikk er bygget på faglige råd som er nedfelt i IPCCs vitenskapelige rapporter (supplert med tolkninger mv. fra hjemlige institusjoner som CICERO og Bjerknæssenteret). Dette er bare delvis korrekt – riktigere er det å si at man fra norsk myndighetshold har forholdt seg til IPCCs politisk redigerte oppsummeringsrapporter – de såkalte «*Summaries for Policymakers*» - som har formidlet en til dels helt annerledes og gjennomført mer alarmistisk virkelighetsforståelse enn hva de vitenskapelige rapportene (som i seg selv er resultatet av en forutgående politisk styrt ut-lukings- og sensureringsprosess) gir grunnlag for.

Når det gjelder IPCCs vitenskapelige rapporter, er det således på sin plass å minne om at den første vitenskapelige rapporten fra IPCC i 1995 konkluderte med at:

- Ingen av undersøkelsene har vist noen klar sammenheng mellom klimaendring og drivhusgassene.
- Ingen av undersøkelsene har vist en sammenheng mellom klimaendring og menneskelig aktivitet.
- Alle påstander om positiv oppdagelse av signifikant klimaendring vil fortsatt være kontroversielle så lenge usikkerheten i de totale naturlige variasjonene ikke blir redusert.

Som kjent kunne ingen av regjeringene godta denne konklusjonen, så etter noen «korreksjoner» i den vitenskapelige rapporten ble politikerne enige om sin konklusjon: «En avveining av resultatene tilsier en synlig menneskelig innflytelse på det globale klima».

Et tilsvarende handlingsmønster har vært fulgt ved redigeringen av samtlige senere IPCC-rapporter.

Etter 1995 har hverken havet steget eller den globale temperaturen steget, slik IPCCs politiske spådommer har gått ut på. Den vitenskapelige rapporten i seksjon 14.2.2 s.774 i IPCC-rapporten fra 2001 sier rett ut at "In climate research and modelling, we should recognize that we are dealing with a coupled non-linear chaotic system, and therefore that long-term prediction of future climate states is not possible". Ikke desto mindre er alle IPCCs prognoser om fremtidige klimaendringer nettopp basert på matematisk modellering.

Ovenstående avsnitt foregir ikke å skulle «bevise» noe som helst i en debatt om mulighetene av et menneskeskapt påvirkningselement hva det globale klimaet angår (mikroklimatisk påvirkning på lokalnivå er et helt annet spørsmål), men er tatt inn for å illustrere hvor

problematiske det er å anlegge et politisk perspektiv på forståelsen av naturvitenskapelige inkl. geofysiske forhold, og i forlengelsen av dette: Hvor problematisk det er å søke lovfesting av politiske ambisjoner om å realisere et trosgrunnlag som er være tuftet på sviktende vitenskapelig innsikt (metafysikk bør ikke forveksles med geosikk).

Konklusjon

Følgende perspektiver bør være de førende i en vurdering av tjenligheten av en eventuell klimalov:

- Som det også pekes på i høringsnotatet (s.7, annet, tredje og fjerde avsnitt), er rettsliggjøring av politiske ambisjoner en praksis som har en svak forankring i norsk forvaltning. At et lovbrudd ikke kan sanksjoneres, utgjør et viktig ankepunkt mot at en politisk målsetting lovfestes (høringsnotatet s.8, tredje avsnitt). At mål fastsettes i lovs form, gjør at det er vanskeligere å justere målene dersom ny kunnskap tilsier at dette er nødvendig (jfr. høringsnotatet s.8, nest siste avsnitt). Kort sagt: Skrinlegg tanken om en klimalov (jfr. også ordtaket «If it ain't broke, don't fix it!»).
- Spørsmålet om en særskilt klimalov fremstår som særlig problematisk i lys av det betydelige innslaget av feilaktig og uvitenskapelig virkelighetsforståelse som hittil har ligget til grunn for mye av norsk klimapolitikk. En klimalov som bygger på gale forutsetninger kan potensielt ha store skadevirkninger, og er noe vi bør klare oss foruten.
- Under Per Bortens regjeringstid (1965-71) skjedde det en utvikling hvor «motekspertise» vant en stadig sterkere aksept og legitimitet som motvekt mot den ensretningen som hadde vært en konsekvens av at myndighetsautoriserte oppfatninger rådet grunnen alene. Dette er en utvikling som senere er blitt reversert, men som det i dag er all grunn til å ønske seg i klimadebatten.. Spørsmålet om hvilke råd norsk klimapolitikk skal bygge på, er viktig – uavhengig av hvorvidt dette skjer via et offisielt institusjonalisert organ (et «klimaråd») eller ei. Men hvis et slikt klimaråd skal ha noen verdi, må det være uavhengig – ikke bare i navnet men i gavnet; dvs. at det må ha et mandat og en sammensetning som gjør dette mulig, og hvor motekspertisen kommer til orde. Slik motekspertise finnes i Norge i dag: Vi har et rikt tilfang av fremragende fagfolk innen naturvitenskapene og andre relevante disipliner – i hovedsak enkeltpersoner ved universiteter, forskningsinstitusjoner og i

forvaltningen – som stiller kritiske spørsmål ved de rådende antagelser og vikelighetsforståelse i norsk klimapolitikk. Som enkeltpersoner opplever de beklageligvis i mange tilfeller å bli marginalisert ved det konformitetspress av myndighetsautoriserte oppfatninger som utøves i de etablerte institusjoner og i de toneangivende media. Som eksempel på et uavhengig motekspertise-miljø kan imidlertid nevnes opplysningsorganisasjonen *Klimarealistene*,³ som har etablert seg som en aktiv premissleverandør til klimadebatten, og som med fordel bør kunne benyttes av myndighetene i deres bestrebelser for å meisle ut en bærekraftig og troverdig klimapolitikk.

Oslo, 29. januar 2015.

Odd Gunnar Skagestad.

³ Jfr. nettstedet www.klimarealistene.com.